

راه‌های استفاده روحانیون از فضای مجازی

در حل بحران معنوی غرب

3

مصطفی علیمرادی

پژوهشگر مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی
malimoradi@noornet.net

اشاره

مدرنیته‌ای که ارمغان نگاه مادی صرف به انسان و جهان است، بشر امروز، به‌ویژه غربیان را با بحران‌های روانی گوناگون مواجه کرده است. نگاه تقدی دانشمندان غربی به فناوری‌زدگی و ماشینی‌شدن زندگی، و نیز ایجاد کلینیک‌های معنادرمانی برای رفع معضلات ناشی از زندگی مادی‌انگارانه صرف در میان غربیان، روی آوردن مردم به ادیان شرق مانند ذن و بودیسم، راه‌اندازی مکاتب عرفانی و معنویت‌های ساختگی، همگی از نشانه‌های بحرانی است که دامن‌گیر انسان غربی است. در چنین وضعیتی، معرفی اسلام به مثابه دین آسمانی که برای سعادت انسان بر نام‌های مدون دارد، پذیرش بیشتری خواهد داشت. فضای مجازی با توجه به سرعت انتقال اطلاعات، و محدود نبودن به مکان و زمان و قابلیت‌های گوناگون دیگر، ابزاری مناسب در معرفی اسلام خواهد بود. در این مقاله، نقش فضای مجازی در معرفی اسلام به جوامع غرب بررسی خواهد شد. کلیدواژگان: بحران معنا، معنادرمانی، سعادت دنیا و آخرت، فضای مجازی، هنر.

درآمد

اندیشه حاکم بر غرب که از رنسانس به بعد تشدید شد، محوریت انسان و سلطه او بر طبیعت بود. این نگاه انسان‌محورانه، همه چیز، حتی خدا را نیز با توجه به انسان تفسیر می‌کند و هرچاکه در تأویل‌ها و نظام‌سازی‌ها درمی‌ماند، از خدا مایه می‌گذارد. از همین رو، خدای غربیان، رخنه‌پوش است.

انسان‌محوری، بدین معناست که انسان، خردمند است و با بهره‌گیری از خرد خویش می‌تواند زندگی فردی و اجتماعی را بدون کمک موجودات دیگر، اعم از زمینی و ماورایی، به بهترین شکل اداره کند. از این رو، در این راه بی‌نیاز از راهنمایی خدا در عرصه زندگی اجتماعی است. (شاملی، ۱۳۷۸)

از دست دادن خداوند به مثابه محور و مبدأ و منتها، و خالق و مدبر همه اشیا و امور، و جایگزین شدن انسان در محوریت، گرچه به ظاهر، پیشرفت‌هایی در علوم و فنون برای انسان در پی داشت، اما سبب رشد تک‌بعدی انسان و گرفتار شدنش با معضلات روحی و روانی شد. نبودن توازن در پیشرفت‌ها، نوعی پوچی، بی‌هدفی و سرگردانی را در غرب به همراه داشته است. ریشه‌های خلأ معنویت در غرب، اساساً به مسئله قطع زمین از آسمان برمی‌گردد که نموده‌های آن را می‌توان در اخلاق، فلسفه و نظریه‌های علوم اجتماعی یافت.

بحران معنا در غرب

این نوع نگاه به انسان و جهان، پیامدهای ناگواری برای بشر متمدن غربی به وجود آورده که یکی از آنها، بروز بحران‌های معنوی، روانی و فکری است. نتیجه نگاه مادی به انسان و جهان، سبب عدم تعادل و توازن در زمینه‌های فرهنگی و اخلاقی و ارزش‌های معنوی در انسان غربی شده است. انسان مدرن، با اصالت دادن به رشد اقتصادی و مادی، از معنویت و مذهب دور شده و با هجوم انواع مخاطره‌ها و ناامنی‌ها و یأس و احساس بی‌هویتی و تنهایی و خلأ معنوی و اخلاقی مواجه گردیده است. یکی دیگر از پیامدهای مدرنیته، مواجهه بشر متجدد و مدرن با بحران‌های فکری و روحی و افتادن در دام

«نهیلیسم» است. «نهیلیسم» به معنای پوچ‌انگاری و غایت‌زدایی از کل نظام هستی، به‌ویژه بی‌هدف انگاشتن انسان و انکار هرگونه ارزش مطلق اخلاقی است. نهیلیسم در واقع، حاصل یک بحران هستی‌شناختی (انتولوژیک) و اخلاقی است. (نکوئی سامانی، ۱۳۸۶، ۷۱-۷۳)

فقدان معنا و هدف فراتر از اهداف مادی، سبب سرگردانی و بیماری‌های روحی و روانی در انسان مدرن شده است. در چنین دنیایی، اگرچه میل انسان‌ها به شهوت، قدرت و ثروت به‌راحتی ارضا می‌شود، به امیال انسانی و معنوی ایشان، پاسخی داده نمی‌شود. خوشی‌های انسان‌ها، لحظه‌ای و بیرونی است و این خوشی از آنجا که درونی نبوده و مخالف با فطرت انسان‌هاست، پایدار نخواهد بود. وقتی معنویت نباشد، انسان‌ها ممکن است که تنها در جمع احساس خوشی و شادی کنند؛ اما خلوت‌هایشان به افسردگی و پوچی و دست‌آخر، خودکشی می‌رسد.

وجود چنین بحران‌هایی، اندیشمندان بزرگ غربی را به نقد تمدن غربی واداشته است. ظهور مکاتب پست‌مدرنیستی را - که مدرنیته را از اساس نقد نموده و عقل‌محوری و علم‌محوری را در آن نکوهش می‌کند - می‌توان از نتایج خلأ معنوی و ناقص‌بودن رشد و ترقی در غرب دانست و نیز نشانه‌ای از نیاز بشر به معنویت برشمرد. این سرخوردگی از تمدن و فرهنگ غربی، در سطح انسان‌های عادی نیز به چشم می‌خورد؛ به گونه‌ای که آنها را به داشتن باورهای دینی و احساس نیاز به معنویت واداشته است؛ سرعت گرفتن گرایش برخی از مردم به دین و معنویت در سال‌های اخیر، از نشانه‌های آن است.

در چند دهه اخیر، برنامه‌ریزان مجامع کنترل و مهندسی فرهنگ در غرب، به این نتیجه رسیده‌اند که مکاتب دوران تجدد و مسیحیت منحرف موجود، برای کنار آمدن مردم با ماشینیسم و پول‌پرستی و لذت‌طلبی و فردگرایی و معناستیزی و حس‌گرایی، دیگر به کار نمی‌آید و باید چاره‌ای بیندیشند و به سوی نوعی معناگرایی جهت‌دار و همساز با سکولاریسم و پست‌مدرنیسم پیش روند.

تلاش غربیان برای یافتن راه نجات

شاید از همین روی باشد که اخیراً موج بلندی از فیلم‌های اصطلاحاً معناگرا ایجاد شده و از همه بلندتر، موجی است که مروج بودیسم با قرائت غربی آن می‌باشد و معناگرایی هالیوودی، با حدت تمام به عرفان‌های شرقی، خصوصاً بودیسم می‌گروند.

تفکر بودایی، از بسیاری جهات شباهت‌های مهمی با اصول و مبانی حاکم بر صهیونیسم و مسیحیت انحرافیافته صهیونیستی دارد. (سیف‌پور، ۱۳۹۰)

صهیونیست جهانی با توجه به این تشابهات، تلاش دارد که به هر نحوی، تفکر بودایی را در سطح جوامع خودی و خارج از مرزهای جغرافیایی وابسته به خود در بین دیگر ملل، به‌ویژه مسلمانان و کشورهای که از قابلیت بالقوه اثرپذیری از جریانات معناگرای اسلامی برخوردارند، گسترش دهد و در این راه، یکی از اثرگذارترین و کارآمدترین ابزارها، یعنی رسانه، به‌ویژه سینما را برگزیده است.

برخی اندیشمندان و ظلم‌ستیزان در کشورهای غربی، به اسلام متمایل شدند و پس از موفقیت ایران اسلامی در جنگ تحمیلی که دو ابرقدرت شرق و غرب از عراق حمایت می‌کردند، کنجکاوای مردم دنیا زده غرب درباره ماهیت و چیستی اسلام و تشیع دو چندان شد. غربی‌ها که از مسیحیت عقل‌گریز (و حتی در برخی موارد عقل‌ستیز) و یهودیت ماده‌گرا و حس‌گرایی و ماشینیسم و تکنولوژی سودمحور، بیش از گذشته خسته شده بودند و از عدم آرامش در دنیای رفاه‌زده و ماشینی غرب رنج می‌بردند، متوجه دینی شدند که هم معنویت بسیار بالایی به پیروان خود می‌دهد و هم قدرت دفاع از هویت و سرزمین و ناموس را به پیروان خویش می‌بخشد و هم دارای فلسفه مستحکم و پشتوانه‌های عقلی استواری می‌باشد. (فرچ‌نژاد، ۱۳۸۹)

اسلام، به مثابه راه نجات انسان غربی

در سال‌های اخیر، اسلام‌گرایی در غرب و کشورهای آمریکای جنوبی در حال رشد است. این امر، باعث شده تا استراتژیست‌های عموماً صهیونیست غربی، به‌سرعت

در فکر جلوگیری از این جریان فکری، به‌ویژه آنجا که ریشه در باورهای شعبه پیدا می‌کند، داشته باشند. با توجه به آنچه ذکر شد، به نظر می‌رسد که تفکر خنثا و اثرپذیر بودیسم، می‌تواند گزینه‌ای مناسب برای نظام سکولار غربی باشد و نظام صهیونیسم جهانی را در طراحی آرمان‌شهر صهیونیسمی یاری نماید. از این‌رو، بیش از هر کس، صهیونیست‌ها متوجه قابلیت‌های خوب تفکر بودایی شدند و حتی فرقه‌ای جدید به نام «جو بو»‌ها را که ترکیبی از تفکرات یهودی و بودایی است، در آمریکا شکل دادند. هالیوود در حال حاضر، بزرگ‌ترین مجتمع سینمایی جهان محسوب می‌شود که به طور کامل، تحت نفوذ و هدایت صهیونیست‌هاست. این نگاه سینمایی، با حمایت مستقیم و سرمایه‌گذاری هنگفت صهیونیست‌ها در حال ترویج مکتب بودیسم و بزرگ‌نمایی شخصیت بوداست و تلاش می‌کند در آثار برجسته خود، تفکر بودایی را به طور مستقیم یا غیرمستقیم ترویج دهد. صهیونیست‌ها علاوه بر هالیوود، به طور مستقیم و غیرمستقیم و با سفارش تولید آثار فاخر به دیگر شرکت‌های تولید فیلم در جهان و به‌ویژه حمایت مالی از شرکت‌های تولید فیلم در آسیا و اروپا، سعی می‌کنند دامنه مخاطبان خود را روزبه‌روز گسترش دهند.

تمدن غرب، در غیاب
اندیشه‌ای منطقی و معنوی
و الهی همچون اسلام، به
شرایط سفت و بغرنجی مبتلا
شده است و مسلماً پیروزی
انقلاب اسلامی، فضای
جدیدی را در غرب ایجاد کرده
و افق تازه‌ای فراروی غربیان
گشوده گردیده است

به معنویت از یک سو، و پویایی و عقل‌پسندی تعالیم اسلام و همسویی آن با طبایع انسانی از سوی دیگر، فرصتی بسیار مغتنم برای رساندن پیام اسلام به غربیان فراهم گشته است که لازم است مبلغان و مراکز گوناگون تبلیغ اسلام به آن توجه کنند. در ادامه، راهکارهایی عملی برای معرفی اسلام پیشنهاد خواهد شد.

گمشده امروز دنیای غرب، آرامش است. اینکه جوانانی که عمری در پی پاسخ به خواهش‌های نفسانی‌شان سپری کرده‌اند، برای جست‌وجوی آرامش و معنویت، به بیابان‌های سوریه و عراق پناه ببرند و در آرزوی جان دادن برای هدف‌اند، به سبب فقدان معنویت و آرامش درونی است.

«فقدان معنویت در دنیای غرب، می‌تواند فرصت مناسبی را نیز برای تبلیغ دین اسلام در آن کشورها ایجاد کند. وقتی جوانان غربی، برای فرار از پوچی دنیای مدرن، حاضر به پذیرش بدویت وحشی داعش نیز می‌شوند، پس خیلی سریع‌تر و راحت‌تر با حکمت‌های زیبا و جذاب ارتباط برقرار خواهند کرد. جوانانی که بین دنیای مدرن بی‌معنویت و معنویت وحشی، دومی را برمی‌گزینند، پس هیچ شکی در پذیرش مدنیت اسلام واقعی نخواهند داشت؛ آمار تغییر دین جوانان غربی به اسلام هم که هر سال رو به افزایش است.» (همايون، ۱۳۹۲)

رهبر انقلاب در این باره می‌فرماید:

«امروز ملت‌های غرب، به این بحران دچارند و علاجش،

در این بین، عملکرد این شرکت‌ها آن‌چنان حساب‌شده و دقیق است که جنبه‌های مثبت تفکر بودا را نادیده گرفته و تنها به قرائت غربی و «پراگماتیسمی آمریکایی» و «سکولار - اومانستی» آن می‌پردازد. این تلاش، البته بی‌فایده نبوده و در حال حاضر، مکتب بودیسم رقیبی در مقابل رشد اسلام‌گرایی در آمریکا و پس از آن اروپا محسوب می‌شود. (سیف‌پور، ۱۳۹۰)

تمدن غرب، در غیاب اندیشه‌ای منطقی و معنوی و الهی همچون اسلام، به شرایط سخت و بغرنجی مبتلا شده است و مسلماً پیروزی انقلاب اسلامی، فضای جدیدی را در غرب ایجاد کرده و افق تازه‌ای فراروی غربیان گشوده گردیده است و می‌توان گفت: اکنون میلیون‌ها نفر در غرب در انتظار نجات‌بخش و مسیح هستند و اگر اسلام به‌درستی معرفی شود، می‌تواند برای آنها نجات‌آفرین باشد؛ زیرا تعالیم اسلام، راهی برای رهایی از سرنوشت مختوم تمدن غرب، یعنی نابودی است. (حاجتی، ۱۳۹۰)

دین اسلام به‌منزله اکمل و اتم و پیام خاتم انبیا(ص) به سبب آنکه برنامه‌ای کامل برای زندگی دنیایی که به سعادت اخروی انسان می‌انجامد، به دست می‌دهد نیز در کانون توجه مردم غرب بوده است. بسیاری از غربیان که با تعالیم اسلام آشنا شدند، به این دین درآمدند.

خلاً معنوی و نابسامانی‌های گسترده جوامع غربی از یک سو، و جامعیت اندیشه اسلامی از سوی دیگر، اکنون شرایطی را در غرب فراهم نموده است که می‌توان ادعا کرد: فضای اجتماعی غرب، آماده پذیرش اسلام است؛ البته اگر دعوت‌گرانی باشند که با زبان عصر حاضر که علم و منطق است، با انسان غربی ارتباط برقرار کنند. همچنین، از آنجا که مسیحیت امروز، مسیحیت تحریف‌شده‌ای است، نمی‌تواند نیازهای فطری غربی‌ها را برآورده کند. بخشی از مردم آنجا، به دلیل ناکارآمدی مسیحیت، به سوی سکولاریسم رفته‌اند و بخشی دیگر نیز به دلیل فطرت پاک‌تری که دارند، نمی‌توانند در عمل بی‌دین باشند و به همین دلیل، به سوی ادیان دیگر می‌روند. این دو گروه، قابلیت بالایی برای مسلمان شدن دارند.

با توجه خستگی بشر غربی از زندگی مادی و تشنگی‌اش

در اسلام است. اگر امروز ثروت ثروتمندان در دنیا روزبه‌روز افزایش می‌یابد و اشخاص و کمپانی‌ها و شرکت‌هایی، ثروت‌های افسانه‌ای میلیاردی تحصیل می‌کنند و در مقابل، انسان‌هایی در کنار ثروت‌ها، شب در کارتون، روی آسفالت خیابان می‌خوابند، این‌ها از مشکلات غرب است. [...] اگر بشریت از این دردهای لاعلاج رنج می‌برد، ما می‌گوییم: علاجش، این‌جاست؛ علاجش، اسلام است. این است تجدید بعثت در دنیای امروز. و امروز شما پیش‌قراولید. ملت ایران، پیش‌قراول است. باید عمل کند و با اعتماد و اتکا به نفس هم باید این عمل را بکند؛ چون دنیا محتاج ماست.» (آیت‌الله خامنه‌ای، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام، به مناسبت روز «عید مبعث»، ۱۳۷۲)

نقش فضای مجازی در رساندن اسلام به غرب بحران‌زده

با توجه به اینکه بشر امروز، به‌ویژه انسان غربی، خلأ معنویت را حس می‌کند و نیازمند حضور امری فرامادی در زندگی‌اش است، معرفی اسلام راستین، از طریق منابع دست‌اول و اصیل می‌تواند به نشر اسلام و تعالیم والای آن در جهان بینجامد. بر پایه فرمایش نورانی امام رضا(ع): «یتعلم علومنا و یعلمها الناس، فان الناس لو علموا محاسن کلامنا لاتبعونا» (نوادر الأخبار، ج ۱، ص ۱۸)، وظیفه حوزه‌های علمیه رساندن علوم ائمه اطهار(ع) به گوش جهانیان است و در این میان، فضای مجازی شاید سریع‌ترین، فراگیرترین و بهترین ابزار باشد.

متأسفانه، استکبار جهانی که باورهای اسلام اصیل با اهدافش تناقض دارد، به شیوه‌های گوناگون در مخدوش کردن چهره اسلام می‌کوشد. دول استکباری می‌کوشند بحران معنویت در غرب را با استفاده از معنویت‌های ساختگی یا ادیان شرقی پُر کنند. از همین رو، اسلام را تهدیدی برای بشر معرفی می‌کنند یا اسلامی را معرفی می‌نمایند و رواج می‌دهند که با سیاست‌های آنها سازگاری بیشتری داشته باشد. حمایت آنان از داعش، از این نمونه‌هاست. به نظر می‌رسد، گرویدن جوانان غربی به سلفی‌های داعش، بیش از آنکه ناشی از جذابیت آنها باشد، مدیون خلأ معنویت دنیای غرب و کم‌کاری مبلغان

اسلام ناب است.

غرب تمام توان خود را به‌کار گرفته است که مانع رواج اسلام شود و چون ابزارهای فناورانه را نیز در دست دارد، ذهن بسیاری از مردم را نیز به اسلام و مسلمانان خراب کرده است. در این میان، مسلمانان نیز باید به مقابله برخیزند و با همه توان به نشر تعالیم والای اسلام در میان ملت مستضعف و فقیر از نظر معنویت، بپردازند.

در این روزگار که فناوری‌های ارتباطی گوناگون در حال پیشرفت است، سرعت و گستره انتشار پیام‌ها بسیار آسان و سریع شده است. ابزارهای ارتباطی مانند: رسانه‌های ماهواره‌ای، تلفن‌های هوشمند، اینترنت، ابزارهای همراه و تلویزیون‌های هوشمند را می‌توان به مثابه مسیری برای تبلیغ اسلام اصیل تلقی نمود و از طریق آن، نقشه‌های مستکبران را نقش بر آب کرد.

اینترنت، منبعی بسیار مهم و در دسترس برای همگان است و همه مردم در هر سطح از دانش و تحصیلات، از آن به‌منزله مرجع دانایی سود می‌برند. ضریب نفوذ اینترنت، به‌سرعت در حال افزایش است و در همه کارها از آن استفاده می‌شود. حضور در این فضا و عرضه محتوای درخور برای پرشگران، از کارهای ضروری حوزه‌های علمیه به نظر می‌رسد. امروزه، کلیدواژه‌گان مرتبط با معنویت و دین، به گونه کلی، از سوپه‌های اصلی موتورهای گوناگون جست‌وجوست.

فنون استفاده از فضای مجازی برای تبلیغ اسلام

در استفاده از فضای مجازی برای حل مشکل معنویت غرب، باید به این مسائل توجه کرد:

* محتوای اینترنت: یعنی اطلاعاتی که در اینترنت عرضه شده است، چیست؟ چه کسی این اطلاعات را در اینترنت قرار داده است؟ و این اطلاعات به کدامین هدف در اینجا عرضه شده است؟

* استفاده‌کنندگان از اینترنت: یعنی چه تعداد از مردم از منابع اینترنتی استفاده می‌کنند؟ مردم چندبار از این منابع استفاده می‌نمایند؟ و مردم به چه شیوه از این منابع بهره می‌برند؟

* تأثیرهای اینترنت: یعنی تأثیر منابع عرضه‌شده در

اینترنت بر باورها و مناسک دینی چیست؟ (Jansen, Tapia and Spink, ۲۰۱۰)

طریق کم‌هزینه، آسان و سریع برای رساندن پیام اسلام به جهان، فضای مجازی در همه شئون آن است. از سوی دیگر، پرداختن به چگونگی عرضه و نیز شکل عرضه محتواها در این بسترها نیز از مسائل بسیار پُراهمیت به شمار می‌رود.

از آنجا که مهم‌ترین جزء فضای مجازی، محتوای آن است، عرضه محتوا در قالب‌های گوناگون که بتواند انسان غربی تشنه معنویت را سیراب کند، مسئله مهمی است. یکی از مدیران تولید محتوا، بر این نظر است که برای حفظ مسیر اصلی تأمین محتوا باید فهرستی تهیه کرد که در آن، هدف از تولید محتوا، نیازهای مخاطبان، پیام‌های ارسالی محتوا و کلمات کلیدی درج شود. (کانتنت بازار، ۱۳۹۴) از این رو، توصیه می‌شود برای تولید محتوا در فضای مجازی، نقشه محتوا (Content Mapping) تهیه شود. نقشه، راهنمای محتوا برای ایجاد دید بهتر

اینترنت، منبعی بسیار مهم
و در دسترس برای همگان
است و همه مردم در هر
سطح از دانش و تمصیلات،
از آن به‌منزله مرجع دانایی
سود می‌برند. ضریب نفوذ
اینترنت، به‌سرعت در حال
افزایش است و در همه کارها
از آن استفاده می‌شود. مضمون
در این فضا و عرضه محتوای
درفور برای پرسشگران، از
کارهای ضروری موزه‌های
علمیه به نظر می‌رسد

درباره محتوایی است که به اهداف مشتری و کاربران وبگاه کمک می‌کند. در واقع، این نقشه، راهنمای مطالب عرضه‌شده در فضای مجازی به شمار می‌رود و از لحاظ محتوایی، مثل یک پایگاه اینترنتی کامل، قبل از انتشار مطالب است و این امکان را فراهم می‌کند که با درک کمبودها و با استفاده از فرصت‌ها، از استراتژی گسترش محتوای وبگاه در جهت ارتقای هرچه بیشتر کیفی و کمی پایگاه‌ها، استفاده شود. (آوادیس، ۱۳۹۵)

شبه‌ها و رهیافت‌های گوناگونی در تولید محتوای فضای رقمی وجود دارد و کارشناسان، اقسام و انواع مختلفی برای آن برشمرده‌اند. در ادامه، به چند روش در تولید محتوا در فضای رقمی اشاره خواهد شد.

روش‌ها و گونه‌های تولید محتوا در فضای رقمی

محتواها، به انواع مختلفی تقسیم‌بندی می‌شوند. به گونه کلی، محتوا را می‌توان به چهار دسته: صوتی، نوشتاری، تصویری و صوتی - تصویری تقسیم کرد. محتواهای نوشتاری، شامل متن‌های نوشتاری؛ محتوای تصویری، شامل تصاویر اینفوگرافیک؛ و محتواهای صوتی - تصویری، شامل بازی‌های آنلاین و کلیپ‌های ویدئویی است؛ محتواهای صوتی نیز شامل کلیپ‌های صوتی، از قبیل: آهنگ، سخنرانی، دکلمه، کتاب صوتی و نظایر آن است.

الف. ویدیو با مضامین و محتواهای اسلامی:

تولید محتوای فیلم، چند سالی است که در فضای مجازی به راه افتاده و در این میان، شبکه‌های اجتماعی نیز نقش پُررنگ‌تری در ارائه آن ایفا می‌کنند. این رویکرد، توانست جایگاه ویدیو در فید خبری کاربران را ارتقا دهد و به همین دلیل، شرکت‌های مختلف نیز به تشکیل تیم‌های ویدیویی و صرف هزینه بیشتر برای این کار پرداختند. به گفته کارشناسان، محتوای ویدیویی، ۶۰ برابر بیشتر از محتوای متنی در مغز انسان قابلیت پردازش دارد.

با توجه به گیرا و مؤثر بودن زبان هنر و نفوذ کلام آن، استفاده از این رسانه برای رساندن پیام اسلام بسیار شایسته است. تولید ویدیوهایی با محتوایی اسلامی

سمعی و بصری شده است و از این راه‌ها بیشتر می‌آموزند. شاید از همین روست که رهبر معظم انقلاب بر این نکته پای می‌فشارند که:

«فیلم هم چیز جذّابی است؛ سینما، خیلی عنصر جذّابی است، رسانه فوق‌العاده‌ای است؛ یعنی واقعاً الآن هیچ چیزی مثل سینما نیست؛ از لحاظ اثرگذاری، خوب، روی این زمینه کار بکنید؛ کارهای ابتکاری بکنید.» (آیت الله خامنه‌ای، سخنرانی در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲)

البته ساخت ویدیو، منحصر در تولید یک فیلم سینمایی نیست؛ بلکه در فضای مجازی، محتوای ویدیویی دارای گونه‌های مختلفی است. اقسام محتواهای ویدیویی، از این قرار است:

* وینارها: ارائه یک وینار می‌تواند راهکاری مؤثر برای ارتقای آگاهی غربیان از تعالیم اسلام به شمار می‌رود که به‌ویژه در شبکه‌های اجتماعی قابل عرضه است. وینار، یکی از بهترین شیوه‌هایی است که می‌توانید به‌واسطه آن، جمعی از دنبال‌کنندگان یک عالم دینی را در شبکه اجتماعی از مطالب مفید و سودمند بهره‌مند کرد.

* ویدیوبلاگ: یکی از شاخه‌های بلاگ‌نویسی است که در آن، از ویدیوهای کوتاه استفاده می‌شود. این دست از محتواهای ویدیویی، از جمله راه‌های تبلیغ اسلام اصیل و راستین است.

که تعالیم این دین مبین را به مخاطب عرضه می‌کند و چهره واقعی اسلام اصیل را نشان می‌دهد، بسیار شایسته خواهد بود. امروزه، سرمایه‌گذاری عظیم استکبار در تولید فیلم‌هایی در جهت اهداف صهیونیستی، و حمله و اهانت به اسلام و نظام اسلامی، به‌شدت در حال پی‌گیری است؛ به گونه‌ای که حدود یک هزار فیلم در هر سال توسط شرکت‌های هالیوودی تولید و عرضه می‌شود؛ یعنی به طور میانگین، هر شخص می‌تواند روزی شش فیلم دو ساعته غیرتکراری مشاهده کند. این مطلب، بدان معناست که شرکت‌های هالیوودی نیاز افراد به تماشای فیلم‌های سینمایی را به گونه کامل پوشش می‌دهند. این امر، بسیار نگران‌کننده است و باید در مقابله با آن تلاش بسیار کرد. مقام معظم رهبری نیز مسئولان را به این نکته توجه داده‌اند:

«امروز، برجسته‌ترین و تواناترین مجموعه سینمایی دنیا در «هالیوود» است. شما ببینید هالیوود در خدمت چیست، در خدمت کیست، در خدمت کدام فکر و کدام جهت و کدام خواب برای بشریت بیچاره روبه‌رشد است. من که نه در سینما تخصص دارم، نه هالیوود را درست می‌شناسم، این را نمی‌گویم؛ این، نقل سخن کسانی است که کارشان این است، فکرشان این است و نقاد این صحنه‌ها و میدان‌ها هستند؛ این‌ها می‌گویند امروز هنر سینمایی - که من هالیوود را به عنوان برجسته‌ترین، مثال زدم؛ و الاً بقیه مجموعه‌های سینمایی دنیا هم همین طورند - در خدمت اشاعه فحشا، اشاعه پوچی، اشاعه بی‌هویتی انسان، در خدمت خشونت، در خدمت مشغول کردن بدنه ملت‌ها به یکدیگر است؛ تا طبقه متعالی و بالا بتوانند بی‌دغدغه زندگی کنند.» (آیت الله خامنه‌ای، سخنرانی در دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان تشکل‌های دانشجویی، ۱۳۸۴)

ایشان تأکید بسیاری بر سینمای دینی دارند و توصیه می‌کنند که به سینمایی با مضامین اسلامی و تعالیم اسلام توجه ویژه شود. (آیت الله خامنه‌ای، ۱۳۹۱)

چه بسا یک صحنه از یک فیلم، بیش از چندین جلد کتاب یا چندین ساعت سخنرانی و مجلس وعظ بر مخاطبان اثر بگذارد. گذشته از این امر، به نظر می‌رسد که امروزه مذاق و شکل علم‌آموزی انسان‌ها به گونه‌ای تغییر یافته و بیشتر

* ویدئوهای آموزشی: بسیاری از مناسک و احکام دینی، نیازمند آموزش به نوآموزان و تازه‌مسلمانان است. بنابراین، حوزه‌های علمیه می‌توانند با تهیه ویدیوی آموزشی کوتاه، چگونگی انجام مناسک یا احکام شرعی را به تازه‌مسلمانان آموزش دهند.

* موشن گرافیک: موشن گرافیک، نوعی از انیمیشن‌های ویدئویی است که در یک زمان کوتاه، با استفاده از تصاویر متحرک، موسیقی و روایت، یک موضوع یا یک ایده را به مخاطب منتقل می‌کند. این دست از محتوا، به سبب سادگی و مبتنی بودن بر اطلاعات فراوان در قالب متون کوتاه، بسیار پرمخاطب و جذاب و نیز تأثیرگذار است و توصیه می‌شود حوزه‌های علمیه در قالب چنین محتوایی نیز تعالیم اسلام را به غربیان برسانند.

ب. بازی‌هایی با محتوا و اهداف اسلامی برای معرفی اسلام اصیل:

هر روز بر حجم طرفداران بازی‌های برخط افزوده می‌شود. این موضوع، موجب شده تا وبسایت‌ها جهت افزایش میزان بازدیدکننده در کنار دیگر محتواها، از بازی‌های برخط نیز استفاده کنند. بازی‌هایی با کیفیت و قابلیت‌هایی که بتواند با شرکت‌های برتر سازنده بازی‌ها در

سطح جهان رقابت کند، از جمله ضرورت‌هاست. امروزه، استکبار با استفاده از همین بازی‌ها، فکر و ذهن و سبک زندگی مردم دنیا را به نفع اهداف خویش هدایت می‌کند. بازی‌های رایانه‌ای، خود از قدرتمندترین رسانه‌ها به شمار می‌روند که ضریب نفوذ بسیاری میان اقشار گوناگون مردم داشته است. در روزگار کنونی و با قابلیت‌هایی که ابزارهای هوشمند همراه دارد، بازی‌ها از صرف سرگرمی گذشته و شکل کسب‌وکار به خود گرفته و تبدیل به نوعی ابزار کسب درآمد برای بسیاری از مردم شده است. برخی از این نوع بازی‌ها، به گونه‌ای اعتیادآورند که برخی از کاربران را به ترک تحصیل، استعفا یا اخراج از کار و ازهم‌پاشیدگی زندگی کشانده است و برخی نیز چندین میلیون تومان بابت انجام بازی به شرکت‌های سازنده پرداخت کرده‌اند. شرکت‌های وابسته به استکبار جهانی، با تولید و عرضه بازی‌های بسیار جذاب، اعتقادات و باورهای دینی مسلمانان را هدف قرار داده‌اند و به وسیله این بازی‌ها می‌خواهند فرهنگ و سبک زندگی غربی را به جوانان و مردم مسلمان القا نمایند.

مقام معظم رهبری درباره نقش بازی‌های رایانه‌ای در ترویج سبک زندگی غربی و تهاجم فرهنگی بسیار تأکید می‌کنند و آن را از راه‌های نفوذ دشمن می‌دانند:

امکان تعامل با پدیدآورندگان به شکل برخط و نیز بحث و گفت‌وگو درباره محتوا، از جمله قابلیت‌هایی است که می‌توان از آن در فضای مجازی استفاده نمود. شایسته می‌نماید، مراکز تبلیغ دینی، با به‌کارگیری همه قابلیت‌های فضای رقمی و اینترنت، مطالبی دلکش و پسندیده عرضه کنند. این دست محتواها را می‌توان در قالب‌های گوناگون عرضه کرد؛ از جمله:

* محتوای متنی: به محتوایی که در آن فقط از کلمات استفاده شده باشد، محتوای متنی یا نوشتاری می‌گویند. محتواهای متنی، نیازمند رعایت نکات و اصول خاصی است. بیشتر مطالبی که در درون سایت‌ها بارگذاری می‌شود، به شکل متنی‌اند. محتواهای متنی، حجم کمتری دارند و به همین جهت، بارگذاری سایت با سرعت بیشتری انجام می‌شود.

* محتوای صوتی یا پادکست: پادکست‌ها، برنامه‌های بحث و بررسی از پیش ضبط‌شده‌ای‌اند که می‌توان آنها را بارگیری نمود یا به صورت برخط تماشا کرد. در این راستا، می‌توانید پیام‌های دینی را در قالب مصاحبه‌ها، اخبار مربوط

«تهاجم فرهنگی، یک حقیقتی است که وجود دارد؛ می‌خواهند بر روی ذهن ملت ما و بر روی رفتار ملت ما - جوان، نوجوان، حتی کودک - اثرگذاری کنند. این بازی‌های اینترنتی، از جمله همین است؛ این اسباب‌بازی‌هایی که وارد کشور می‌شود، از جمله همین است.» (آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲)

برای مقابله با هجمه این دست از بازی‌های مخرب و الفاکنده سبک زندگی غربی، می‌توان بازی‌هایی که سبک زندگی اسلامی را ترویج می‌کند، طراحی و عرضه کرد تا دست‌کم آسیب‌های جانبی بازی‌های ساخته دست استکبار را کاست و به جای آن، مردم دنیا را از طریق این بازی‌ها با تعلیم اسلامی و اخلاق و اعتقادات اسلام آشنا کرد؛ چنان‌که رهبر معظم انقلاب هم به این امر تأکید دارند:

«اسباب‌بازی همین‌جور، بازی رایانه‌ای همین‌جور، عروسک همین‌جور، این‌ها چیزهایی است که لازم است.» (آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲)

ج. مناسب‌سازی محتواها برای عرضه در اینترنت و ابزارهای همراه هوشمند:

امروزه، اینترنت و فضای رقمی، جهان‌شمول و در دسترس همگان است. این فضا، قابلیت‌های بسیار دارد که بیشتر پایگاه‌های اسلامی از آن سود نمی‌برند و به صرف عرضه متن و تصاویر بسنده می‌کنند؛ یعنی بسیاری از پایگاه‌ها تنها از قابلیت انتشار نامحدود و بی‌زمانی و بی‌مکانی آن سود می‌برند. در واقع، آنچه در پایگاه‌ها و کتابخانه‌های رقمی صورت می‌گیرد، تنها رقمی‌سازی و عرضه منابع است؛ یعنی کتاب الکترونیک عرضه می‌کنند و این، حداقل استفاده از این فضاست و تمایز اندکی با نشر چاپی دارد. قابلیت‌هایی مانند ترکیب متن با تصاویر چندبعدی، ایجاد نمودارهای متحرک، عرضه آمار به‌روز، و نیز روزآمد ساختن کل محتوای موجود در پایگاه، پردازش و تحلیل داده‌ها و استخراج دانش از اطلاعات عرضه‌شده در پایگاه، مقایسه منابع به شکل هوشمند، تشخیص اعتبار و اصیل بودن منابع با استفاده از فنون پردازش زبان طبیعی،

کتاب‌های الکترونیکی، این روزها نقش زیادی در بالا بردن آگاهی مخاطبان دارند. امروزه، بسیاری از متون معتبر اسلامی، رقمی‌سازی شده‌اند و بسیاری از آنها نیز در اینترنت عرضه می‌شوند. در دسترس بودن این متون، به‌ویژه ترجمه آنها به زبان‌های غربی و عرضه فراگیر آنها، از راه‌های مناسب تبلیغ دین در میان غربیان است

به جهان اسلام و توصیه‌های مفید یا به صورت پادکست ارائه داد. این محتوا به دلیل استفاده از فرهنگ گوش دادن فایل‌های صوتی آموزشی در خودرو، یا گوش دادن با گوشی در تلفن‌های هوشمند، برای یادگیری موضوعی، بهترین گزینه است. معمولاً در متن‌های آموزشی و داستانی طولانی، از این نوع محتوا استفاده می‌شود. همچنین، در متن‌های خبری نیز از پادکست یا محتوای صوتی یا رادیویی استفاده می‌شود.

* محتوای تلفیقی: این نوع محتوا، از ادغام چند نوع محتوا تولید می‌شود. برای مثال، محتوای متنی + محتوای بصری یا تصویری؛ محتوای ویدیویی + محتوای متنی؛ محتوای متنی + محتوای ویدیویی + محتوای تصویری + محتوای پادکست. این نوع محتوا، برای سایت‌ها و وبلاگ‌ها بیشترین کاربرد را دارد.

* محتوای بصری: این نوع محتوا، شامل تصاویر متعدد یا گالری عکس است که موضوعی را به تصویر می‌کشند. محتوای بصری، انواع مختلفی دارد که از جمله مهم‌ترین و پُرکاربردترین آنها، می‌توان به عکس‌های اینفوگرافی اشاره کرد. اینفوگرافی، در شبکه‌های اجتماعی یا در مقالات آموزشی بیشترین کاربرد را داراست. با این نوع از محتوا، می‌توان حجم بسیاری از اطلاعات را به اشتراک گذاشت. به‌کارگیری تصاویر و مصورسازی اطلاعات، شیوه‌ای کارآمد برای تقسیم یک متن طولانی به بخش‌های کوتاه و قابل‌فهم برای خواننده است.

د. برنامه‌های آموزش احکام و عقاید و توصیه‌های اخلاقی:

این برنامه‌ها، هرچند به شکل پراکنده از سوی مسلمانان شیعه و سنی عرضه شده است، اما هم به لحاظ قوت محتوای عرضه‌شده و هم ساختار عرضه کاستی‌های بسیاری در آن وجود دارد. طراحی، تولید و تدوین محتواهای درخور این دست ابزارها و نیز ساخت برنامه‌هایی که اولاً به کار ابزارهای جدید بیاید و ثانیاً سطوح گوناگون مخاطبان را با سلاقی، فرهنگ‌ها، زبان‌ها و توانایی‌های جسمی و فنی گوناگون، خشنود سازد، از امور شایسته و بلکه بایسته شمرده می‌شود.

ه. برنامه‌ای وزین، اما ساده در معرفی اسلام اصیل: برنامه‌ای که بتواند پرسش‌ها و شبهات ایجادشده در ذهن مردم غرب درباره اسلام و مسلمانان را به‌خوبی و به دور از پیش‌داوری و استدلال‌های سست و کم‌مایه پاسخ دهد نیز از کاستی‌های فضای مجازی است. با توجه به شبهه‌افکنی‌هایی که از اسلام در فضای مجازی موجود است و نیز منابعی که به عمد یا سهواً توسط برخی مسلمانان فریب‌خورده یا کم‌سواد در وب عرضه شده است، سبب گمراهی و بدگمانی بسیاری افراد درباره اسلام شده است. از همین رو، لازم است منابعی در جهت تصحیح این خطاها و نیز تنویر اذهان عمومی در مورد اسلام اصیل عرضه شود.

و. محتوای مشتمل بر کتاب الکترونیکی:

کتاب‌های الکترونیکی، این روزها نقش زیادی در بالا بردن آگاهی مخاطبان دارند. امروزه، بسیاری از متون معتبر اسلامی، رقمی‌سازی شده‌اند و بسیاری از آنها نیز در اینترنت عرضه می‌شوند. در دسترس بودن این متون، به‌ویژه ترجمه آنها به زبان‌های غربی و عرضه فراگیر آنها، از راه‌های مناسب تبلیغ دین در میان غربیان است.

ز. ابزارهایی برای اعتبارسنجی منابع عرضه‌شده در اینترنت با استفاده از فنون متن‌کاوی:

از جمله بزرگ‌ترین نگرانی‌های مسلمانان در تبلیغ دین از طریق فضای مجازی، وجود اطلاعات نادرست درباره اسلام است. امروزه، اطلاعات عرضه‌شده در صفحات وب، آمیخته‌ای از اطلاعات درست و نادرست است. در سال‌های اخیر و به‌ویژه با ظهور پایگاه‌های تعاملی و وب‌دویی، و امکان دخالت کاربران (با هر سن و سطح اطلاعات و آگاهی) در تولید محتوا، اطلاعات معتبر و نامعتبر به هم آمیخته شده است. آلودگی اطلاعات درباره متون دینی، به‌ویژه اسلام، تنها از طریق کاربران ناآگاه و به شکل سهوی صورت نمی‌گیرد؛ بلکه همچنین، برخی تفکرات منحرف، مانند وهابیت و فرقه‌های تکفیری اهل تسنن و شیعه نیز هستند که عقاید انحرافی خود را عرضه می‌کنند و سبب آلودگی اطلاعات می‌شوند. از آنجا که

maps-for-planning-your-websites-content.

۸. پایگاه نورحدیث، نشانی: www.noorhadith.ir

۹. حاجتی، میراحمدرضا. ۱۳۹۰. «نیاز به معنویت در جامعه امروزی».

۱۳۹۰/۷/۲۰. دستیابی در: ۱۳۹۷/۲/۱۷:

<http://www.tebyan.net/newmobile.aspx/index.aspx?pid=934&articleID=635705>.

۱۰. سیف‌پور، رضا. ۱۳۹۰. «ترویج بودیسم در هالیوود؛ نماد بارز جنگ نرم

مذهبی». ۱۳۹۰/۱۰/۶. دستیابی در: ۱۳۹۷/۲/۱۷:

<http://www.iransoftware.ir/?a=content.id&id=367&print=1>.

۱۱. شاملی، عباسعلی. ۱۳۷۸. «جستاری در ریشه‌های دنیاگرایی و افت

معنویت در فرهنگ غرب». دیدار آشنا، ص ۳ - ۱۴.

۱۲. فرج‌نژاد، محمدحسین. ۱۳۸۹. «زن‌سالاری معاصر و معناگرایی شرقی

در فیلم‌ها». فرهنگ پویا، ص ۱ - ۴۵.

۱۳. نکوئی سامانی، مهدی. ۱۳۸۶. «دین در دنیای مدرن». معرفت،

ص ۵۹ - ۷۸.

۱۴. همایون، علی‌اصغر. ۱۳۹۲. «در جستجوی معنویت وحشی».

۱۳۹۲/۶/۲۳. دستیابی در:

<http://www.rasad.org:در-جستجوی-معنویت->

[?print=1](http://www.rasad.org:در-جستجوی-معنویت-?print=1).

چنین پدیده‌ای درباره مسائل اعتقادی و دینی، بسیار خطرناک است، به دست دادن ابزاری که سنگ محک سره و ناسره باشد، بسیار ضروری خواهد بود. ساخت چنین ابزاری، با به‌کارگیری دانش‌های مرتبط با پردازش زبان طبیعی، متن‌کاوی و نظام‌های مشابهت‌یاب هوشمند، قابل انجام می‌نماید. ✓

منابع

۱. آیت‌الله خامنه‌ای، سیدعلی. ۱۳۹۲. «بیانات در دیدار اعضای شورای

عالی انقلاب فرهنگی». ۱۳۹۲/۰۹/۱۶، دستیابی در: ۱۳۹۷/۰۲/۱۷:

<http://leader.ir/fa/speech/>-و-اعضای-۱۱۳۴۲ دیدار-رئیس-

شورای-عالی-انقلاب-فرهنگی.

۲. _____. ۱۳۷۲. «بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان و کارگزاران

نظام، به مناسبت روز عید مبعث». ۱۳۷۲/۱۰/۲۰، دستیابی در: ۱۳۹۷/۰۲/۱۷:

<http://leader.ir/fa/speech/>-در-۹۵۱/بیانات-مقام-معظم-رهبری-

«دیدار-مسئولان-و-کارگزاران-نظام،-به-مناسبت-روز-عید-مبعث».

۳. _____. ۱۳۹۱. «دیدار جمعی از مسئولان و دست‌اندرکاران جشنواره

مردمی فیلم عمار». ۱۳۹۱/۱۲/۰۱، دستیابی در: ۱۳۹۷/۰۲/۱۷:

<http://leader.ir/fa/content/>-از-۱۰۳۲۸/دیدار-جمعی-

مسئولان-و-دست-اندرکاران-جشنواره-مردمی-فیلم-عمار.

۴. _____. ۱۳۸۴. «دیدار جمعی از دانشجویان برگزیده و نمایندگان

تشکل‌های دانشجویی با رهبر انقلاب». دستیابی در: ۱۳۹۷/۰۲/۱۷:

<http://leader.ir/fa/speech/>-۲۸۱۱/بیانات-رهبر-معظم-

انقلاب-اسلامی-در-دیدار-جمعی-از-دانشجویان-برگزیده-و-

نمایندگان-تشکل-های-دانشجویی.

۵. کانتنت بازار. ۱۳۹۴. «تولید محتوای سایت». ۱۳۹۴/۷/۲۸. دستیابی در:

<http://contentbazar.ir/تولید-محتوا/>:۱۳۹۷/۲/۱۷

6. Jansen, Bernard J, Andrea Tapia, and Amanda Spink. 2010. «Searching for salvation: An analysis

of US religious searching on the.» Religion 39-52.

7. آوادیس. ۱۳۹۵. «آموزش ایجاد نقشه محتوا برای برنامه‌ریزی تولید محتوا

وب‌سایت و فروشگاه اینترنتی». ۱۳۹۵/۴/۸. دستیابی در: ۱۳۹۷/۲/۱۷:

<https://avadis.net/blog/how-to-create-content->